

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

Амелін Олександр Юрійович - здобувач ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Articolul este dedicat studierii conceptelor de bază ale informațiilor și sprijinului juridic al activității Parchetului Ucrainei în contextul înțelegerii legale actuale a acestei activități. Lucrarea se bazează pe ideile, lucrările cercetătorilor autohtoni privind sprijinul informațional al organelor de urmărire penală și analiza normelor relevante din legislația actuală.

În cursul cercetării, autorul se concentrează asupra definițiilor „informațiilor” în general și în special „informațiilor autorităților de urmărire penală”. Sunt analizate abordările privind distribuirea informațiilor pe criterii de tip și acces. Informațiile furnizate de Parchet sunt destinate să înțeleagă totalitatea cunoștințelor despre fenomene, evenimente, procese ale realității reale sau imaginate, care pot fi stocate pe suporturi materiale sau afișate electronic, pot fi deschise sau au acces limitat. Conform criteriului normativității și conținutului, informațiile organelor de urmărire penală pot fi împărțite în: informații juridice, statistice, sociologice, informații despre o persoană fizică, dacă persoana respectivă este angajat al organelor de urmărire penală din Ucraina, precum și alte tipuri de informații.

O atenție deosebită este acordată analizei abordărilor din abordările științifice juridice interne pentru înțelegerea informațiilor și a sprijinului informațional-juridic al activității organelor parchetului. Se atrage atenția asupra diferențelor dintre abordările cercetătorilor cu privire la susținerea informațională a activității organelor de urmărire penală, în special în contextul distribuției informațiilor la nivel intern și extern. Autorul definește definiția autorului de informații și suport juridic al activității Parchetului Ucrainei ca un complex de măsuri legale care vizează reglementarea lucrării cu setul de date, informații sub toate formele sale pe orice suport material, în procesul de colectare, prelucrare, stocare, schimb și altă utilizare eficientă în scopul prevăzut.

Cuvinte cheie: legea informației; informații; suport informativ; informare și asistență juridică; organele parchetului Ucrainei; reglementarea legală.

The article is devoted to the study of basic concepts of information and legal support of the activity of the Prosecutor's Office of Ukraine in the context of the current legal understanding of this activity. The work is based on the ideas, workings of domestic researchers of information support of the prosecution bodies and the analysis of the relevant norms of the current legislation.

In the course of the research, the author focuses on the definitions of "information" in general and "information of prosecuting authorities" in particular. Approaches to the distribution of information by criterion of type and access are analyzed. The information provided by the Prosecutor's Office is intended to understand the totality of knowledge about phenomena, events, processes of real or imagined reality, which can be stored on material media or displayed electronically, may be open, or have limited access. According to the criterion of normatively and content, the information of the prosecution bodies can be divided into: legal, statistical, sociological, information about an individual, if that person is an employee of the prosecution bodies of Ukraine, as well as other types of information.

Special attention is paid to the analysis of approaches in the domestic legal science approaches to the understanding of information and informational-legal support of the activity of the bodies of the prosecutor's office. Attention is drawn to the differences between the approaches of the researchers to the information support of the activity of the prosecution bodies, in particular in the context of the distribution of information on the internal and external. The author propose the author's definition of information and legal support of the activity of the Prosecutor's Office of Ukraine as a complex of legal measures aimed at regulating the work with the data set, information in all its forms on any material media, in the process of its collection, processing, storage, exchange and other effective use for the intended purpose.

Keywords: information law; information; information support; information and legal support; bodies of the prosecutor's office of Ukraine; legal regulation.

Статтю присвячено дослідженню базових понять інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури України в контексті сучасного праворозуміння цієї діяльності. Робота базується на ідеях, напрацюваннях вітчизняних дослідників інформаційного забезпечення органів прокуратури та аналізі відповідних норм чинного законодавства.

У процесі дослідження автор акцентує увагу на визначенні понять «інформація» в цілому та «інформація органів прокуратури» зокрема. Проаналізовано підходи до розподілу інформації за критерієм виду та доступу. Під інформацією у органах прокуратури запропоновано розуміти сукупність знань про явища, події, процеси реальної або уявної дійсності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, можуть бути відкритими, або мати обмежений доступ. За критерієм нормативності та змісту інформацію органів прокуратури можна поділити на: правову, статистичну, соціологічну, інформацію про фізичну особу, якщо цією особою є працівник органів прокуратури України, а також інші види інформації.

Окрему увагу присвячено аналізу існуючих у вітчизняній правовій науці підходів до розуміння інформаційного та інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури. Акцентовано увагу на відмінності підходів дослідників до інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури, зокрема у контексті розподілу інформації на внутрішню та зовнішню. Запропоновано авторське визначення інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури України, як комплексу нормативно-правових заходів, спрямованих на регулювання роботи з сукупністю даних, інформацією в усіх її формах на будь-яких матеріальних носіях, в процесі її збору, обробки, збереження, обміну та іншого ефективного використання за цільовим призначенням.

Ключові слова: інформаційне право; інформація; інформаційне забезпечення; інформаційно-правове забезпечення; органи прокуратури України; правове регулювання.

Постановка проблеми в загальному вигляді

Висока динаміка реформаційних процесів в нашій державі, вкупі з тотальною інформатизацією сучасного суспільства, обумовлюють потребу дослідження різних аспектів використання інформації органами державної влади. Не є виключенням і органи прокуратури, чий функції зазнали принципових змін в ході оновлення законодавства.

Суспільна важливість дослідження проблематики інформаційно-правового забезпечення органів прокуратури лежить не стільки в теоретичній, як у практичній площині. Роль інформації практично не можливо переоцінити. Вона є всеосяжною складовою будь-якої діяльності, в тому числі – сучасної діяльності

прокуратури, орієнтованої, перш за все на захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави,

Якісна та ефективна діяльність органів прокуратури неможлива без належного інформаційного забезпечення, що у свою чергу вимагає існування комплексного правового регулювання, яке має базуватися на комплексному дослідженні з подальшим врахуванням у нормативно-правовому полі. Сучасний прокурор, як посадова особа, наділена значними процесуальними, адміністративними та іншими владними повноваженнями, володіє значними можливостями в інформаційній сфері. Натомість від потенціалу практичного застосування цих можливостей почасти відстає не лише чинне законодавство, але й наукові роз-

робки у цій сфері. Одним з ключових напрямів розвитку правового забезпечення інформаційної діяльності органів прокуратури має стати акцент на їх активнішу інформаційну взаємодію з зовнішнім середовищем, у тому числі – іншими правоохоронними органами та громадськістю.

Все це обумовлює потребу дослідження базових понять інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури України в контексті сучасного праворозуміння цієї діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі аспекти роботи з інформацією в органах прокуратури неодноразово висвітлювалися вітчизняними та зарубіжними науковцями. В основу дослідження було покладено ідеї та напрацювання таких учених у сфері інформаційного, адміністративного права, а також теорії прокурорської діяльності, як: М. І. Ануфрієв, Л. В. Балабанова, О. О. Бандурка, К. І. Беляков, В. М. Брижко, І. Л. Бородін, В. Л. Грохольський, В. В. Долежан, В. О. Заросило, Р. А. Калюжний, Б. А. Кормич, К. І. Кузьмін, В. А. Ліпкан, В. І. Литвиненко, С. М. Петренко, А. М. Подоляка, С. А. Подоляка, Н. О. Рибалка, М. В. Руденко, В. С. Цимбалюк, А. В. Черноіваненко, М. І. Якимчук та інших.

Безпосередньо проблематиці інформаційного забезпечення діяльності прокуратури присвятили свою увагу В.С. Бабкова, С. Г. Гайдай, І.М. Козьяков, М.В. Косюта, А.В. Лапкін та ін. За останні кілька років побачили кандидатські дисертації таких авторів як В. В. Лушер («Адміністративно-правове забезпечення обігу інформації в органах Прокуратури України», 2014 р.) [1], О.В. Костенко («Правове регулювання обігу інформації з обмеженим доступом, у системі інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури», 2016 р.) [2], С.В. Мазурик («Інформаційно-правове забезпечення діяльності органів прокуратури», 2017 р.) [3]. Однак, навіть такий масив наукових розробок проблематики інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури, жодним чином не дає відповіді на всі питання, які виникають як у процесі реформування органів прокуратури, так і в

процесі стрімкого розвитку інформаційних технологій та не такого стрімкого розвитку їх правового регулювання. Все це обумовлює актуальність нових досліджень з окресленої тематики, в тому числі, дослідження поняття, сутності інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури України як у контексті правових новел так і у контексті сучасного праворозуміння в цілому.

У процесі дослідження було застосовано методи аналізу та синтезу, що надало можливість запропонувати авторське визначення понять «інформація» та «інформаційно-правове забезпечення діяльності органів прокуратури».

Метою статті є аналіз існуючих підходів до розуміння поняття інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури в контексті сучасного праворозуміння цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Аналізу інформаційно-правового забезпечення діяльності органів передую визначення дефініцій «інформація» та «інформаційне забезпечення». Визначення дефініції «інформація» надає нам Закон України «Про інформацію», відповідно до якого, інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [4]. Таке визначення видається нам доволі влучним, але занадто широким для нашого дослідження. Тому, вважаємо за доречне звернутися до наукових визначень терміну.

У Вебстерському словнику з цього приводу зазначається, що інформація (від лат. *informatio* «пояснення, уявлення про щось») це: 1) спілкування або отримання знань чи відомостей; 2) знання, отримані під час дослідження, вивчення чи інструктажу; новини; факти; дані; 3) щось (наприклад, повідомлення, експериментальні дані чи зображення), що виправдовує зміну якоїсь структури чи конструкції (наприклад, плану чи теорії), або що представляє набутий досвід про щось [5]. Відповідно до Тлумачного словника української

мови, інформація це: 1) повідомлення про що-небудь; доведення до відома; 2) відомості про які-небудь події, чиясь діяльність і т. ін.; повідомлення про щось [6, с. 42]. Водночас, С. І. Ожегов пропонував визначення поняття «інформація», як: 1) відомості про навколишній світ і процеси, що в ньому відбуваються; 2) повідомлення про стан справ, про стан чого-небудь [7]. Ряд дослідників тією чи іншою мірою погоджуються з цими визначеннями, оскільки більшість суспільних відносин виникає з приводу отримання та надсилання інформації, відомостей та повідомлень в процесі її створення, поширення, перетворення і споживання [8, с. 30]. Тобто, можна спостерігати розуміння поняття «інформація», принаймні у двох взаємопов'язаних контекстах – як власне відомостей про щось існуюче та як повідомлення про ті чи інші події, тобто як похідне від зазначених відомостей.

Доволі детальну класифікацію інформації за змістом запропоновано у Розділі II Закону України «Про інформацію», де наведено її розподіл за критеріями виду: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації; та за критерієм доступу (відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом) [4]. Відштовхуючись від норми закону, С. В. Мазурик розподіляє інформацію органів прокуратури за критерієм нормативності та змістом, на: правову; статистичну; соціологічну [9, с. 31]. При цьому, належність інформації до відкритої, чи до інформації з обмеженим доступом залежить від її змісту а не від належності до зазначених категорій. В цілому погоджуючись з таким підходом, вважаємо за доречне віднести до інформації органів прокуратури й інформацію про фізичну особу, якщо цією особою є працівник органів прокуратури України, а також інші види інформації.

Враховуючи все зазначене, пропонуємо під інформацією у органах прокуратури розуміти сукупність знань про явища, події, процеси ре-

альної або уявної дійсності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, можуть бути відкритими, або мати обмежений доступ. За критерієм нормативності та змісту інформацію органів прокуратури можна поділити на: правову, статистичну, соціологічну, інформацію про фізичну особу, якщо цією особою є працівник органів прокуратури України, а також інші види інформації.

Доволі активна дискусія у вітчизняній науковій спільноті точиться і щодо поняття інформаційного забезпечення органів прокуратури, особливо у контексті переходу до сервісної концепції держави.

А. С. Хомич з цього приводу зазначає, що інформаційне забезпечення діяльності органів прокуратури має на меті інформаційне обслуговування прийняття процесуальних рішень, тобто виражається у пошуку та отриманні потрібної для діяльності органів прокуратури інформації в необхідному місці на основі певних процедур та із заданою періодичністю. Тож інформаційне забезпечення діяльності органів прокуратури припускає вдосконалення його адміністративно-правової організації, проведення організаційних, науково-дослідних і інших заходів задля поступового підвищення його ефективності [10]. Водночас, таке визначення видається нам застарілим, оскільки жодним чином не враховує необхідність інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури (що не дивно, адже дослідник озвучив його задовго до прийняття чинного Закону України «Про прокуратуру», де цьому питанню присвячено значну увагу [11]).

Натомість, В. С. Цимбалюк інформатизацію прокурорської діяльності розглядає як множину взаємопов'язаних процесів (організаційних, правових, фінансових, наукових, технічних та ін.), спрямованих на формування умов для задоволення інформаційних потреб органів прокуратури у виконанні ними конституційних функцій, спрямованих на забезпечення реалізації законних прав громадян і суспільства, повноважень держави через створення, розвиток, ефективне застосування комп'ютерних інформаційних систем, їх електронно-телекомунікаційних мереж, ресурсів,

баз даних і знань, комп'ютерних технологій [12, с. 21]. Такий комплексний підхід до визначення інформаційного забезпечення видається доволі прогресивним. Однак, окреслене дослідником поняття інформаційного забезпечення є дещо ширшим за інформаційно-правове забезпечення в контексті видів інформації, яка піддається обробці (інформаційно-правове забезпечення можна вважати складовою інформатизації на рівні з інформаційно-фінансовим, інформаційно-технічним та іншими видами забезпечення). Натомість, з точки зору інструментарію інформаційно-правового забезпечення, даний підхід є занадто вузьким, оскільки застосування комп'ютерних інформаційних систем, їх електронно-телекомунікаційних мереж, ресурсів, баз даних і знань, комп'ютерних технологій, є лише одним з напрямів реалізації інформаційно-правового забезпечення. Адже частина інформації зберігається, обробляється та передається на паперових носіях, частина інформації передається вербально, що поки що виходить за межі окресленої дослідником «інформатизації».

С. В. Мазурик визначає інформаційне забезпечення діяльності органів прокуратури як комплексного явища, яке: створює систему інформаційних ресурсів органів прокуратури, що формують можливості для здійснення організаційних заходів, пов'язаних із досягненням цілей прокуратури та реалізацією її функцій; спрямоване на організацію збору (отримання), реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання та використання інформації (як сукупність даних, які є актуальними для прокурорської діяльності), а також дотримання режиму безпеки інформації; формує передумови для правильного сприйняття суспільством прокурорської діяльності шляхом надання громадськості повної, достовірної та своєчасної інформації про процеси, що відбуваються в системі прокуратури, її досягнення, невдачі, а також своєчасне отримання зворотного посилу (*feedback*) від інститутів громадянського суспільства про напрями покращення діяльності [9, с. 31–32]. Таке, доволі деталізоване визначення видається дещо переобтяженим акцентом на публічність діяльності органів прокуратури. До того ж, автор фактично ототожнює суспільство та

громадськість з інститутами громадянського суспільства.

С. А. Подоляка вважає, що інформаційне забезпечення – це сукупність даних, інформації в усіх її формах на будь-яких матеріальних носіях і водночас система принципів, методів роботи з цими даними, інформацією щодо їх збору, обробки, збереження, ефективного використання за цільовим (вузькоспеціалізованим) призначенням [13, с. 27]. Таке, доволі лаконічне визначення є водночас практично вичерпним. Ми можемо взяти його за основу у процесі визначення інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури.

Також нам імпонує позиція В. В. Лушера, який під інформаційним забезпеченням органів прокуратури України пропонує розуміти комплекс нормативно-правових, організаційно-управлінських, науково-технічних та інших заходів поєднання усієї інформації, що використовується в органах прокуратури, специфічних засобів і методів її оброблення, використання, дослідження, зберігання та захисту [14]. Інформаційно-правове забезпечення у цьому контексті виступає складовою інформаційного забезпечення органів прокуратури. Однак, не зрозуміло, чому вчений оминув такі процеси роботи з інформацією як збір та обмін, хоча останній міг передбачатися складовою категорії «використання».

Отож, під інформаційно-правовим забезпеченням діяльності органів прокуратури України, пропонуємо розуміти комплекс нормативно-правових заходів, спрямованих на регулювання роботи з сукупністю даних, інформацією в усіх її формах на будь-яких матеріальних носіях, в процесі її збору, обробки, збереження, обміну та іншого ефективного використання за цільовим призначенням.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Реформування органів прокуратури, а також наявні тенденції розвитку інформаційних систем, вимагають пошуку нового, комплексного підходу до розуміння інформації, інформаційного та безпосередньо інформаційно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури.

У процесі дослідження запропоновано під інформацією у органах прокуратури розуміти сукупність знань про явища, події, процеси реальної або уявної дійсності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, можуть бути відкритими, або мати обмежений доступ. За критерієм нормативності та змісту інформацію органів прокуратури можна поділити на: правову, статистичну, соціологічну, інформацію про фізичну особу, якщо цією особою є працівник органів прокуратури України, а також інші види інформації.

Інформаційно-правове забезпечення діяльності органів прокуратури України являє собою комплекс нормативно-правових заходів, спрямованих на регулювання роботи з сукупністю даних, інформацією в усіх її формах на будь-яких матеріальних носіях, в процесі її збору, обробки, збереження, обміну та іншого ефективного використання за цільовим призначенням.

Подальші дослідження в зазначеній тематиці доречно орієнтувати на уточнення видів інформації у органах прокуратури та вдосконалення інформаційно-правового забезпечення діяльності прокуратури України в контексті підвищення захищеності інформації з обмеженим доступом і доступності публічної інформації.

Література

1. Лушер В. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу інформації в органах прокуратури України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. *Міжрегіон. акад. упр. персоналом*. Київ, 2014. 20 с.
2. Костенко О. В. Правове регулювання обігу інформації з обмеженим доступом у системі інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2016. 18 с.
3. Мазурик С. В. Інформаційно-правове забезпечення діяльності органів прокуратури : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Тернопіль, 2017. 20 с.
4. Закон України «Про інформацію»: №2657-ХІІ від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. № 48. Ст. 650.
5. Webster dictionary [Електронний ресурс] URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/information>
6. Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. С. 42.
7. Толковый словарь Ожегова онлайн [Електронний ресурс] URL: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=10048>
8. Шульга Є. В. Інформаційно-правові засади діяльності органів прокуратури у сфері земельних відносин. *Адвокат*. 2013. № 4. С. 29-31.
9. Мазурик С. В. Поняття інформаційного забезпечення та класифікація інформації в прокурорській діяльності. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 3 (7). 2016 р. С. 30-34.
10. Хомич А. С. Адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури // *Форум права*. 2012. № 1. С. 1046-1049 [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12xacdop.pdf>
11. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014р. № 1697-VII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. Офіційний Веб-портал URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>
12. Цимбалюк В. Правова інформатика в діяльності прокуратури України. *Правова інформатика*. 2007. № 2. С. 18-27.
13. Подоляка С. А. Напрями інформаційного забезпечення органів прокуратури України. *Європейські перспективи*, 2015. № 2. С. 26-30.
14. Лушер В. В. Поняття інформаційного забезпечення органів прокуратури України. *Форум права*, 2014. №1. С.338-341 [Електронний ресурс] URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index